Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1986/87:1
om arbetslöshetsförsäkring

AU
1986/87:1

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande yrkanden i åtta motioner från allmänna motionstiden 1986 rörande arbetslöshetsförsäkring m.m.

Utskottet avstyrker flertalet motioner med hänsyn till pågående utredningsarbete. Detta gäller krav på slopande av karensdagar vid arbetslöshet (reservation av vpk), ändrade regler i fråga om kvalifikationstiden för arbetslöshetsersättning, villkor för studier m.m. under tid då arbetslöshetsersättning utgår och reglerna för avstängning då någon frivilligt lämnar ett arbete. Utskottet avstyrker vidare en motion som kräver att A-kassorna skall tillhandahålla särskilda blanketter för inträdesansökningar från icke fackligt anslutna arbetstagare (gemensam reservation av företrädarna för moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet) samt slutligen en motion som föreslår ytterligare åtgärder mot utförsäkring (reservation av vpk).

Motionerna

1985/86:A206 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari yrkas att

6. riksdagen beslutar att hemställa hos regeringen om att karensdagarna i arbetslöshetsförsäkringen slopas enligt vad som anförs i motionen.

Yrkandena 1–4 har behandlats av arbetsmarknadsutskottet i betänkandet AU 1985/86:11. Yrkande 5 har behandlats av socialförsäkringsutskottet i betänkandet SfU 1985/86:14.

1985/86:A207 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk), vari yrkas att

1. riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den som hotas av utförsäkring bör garanteras beredskapsarbete enligt vad i motionen anförs,

2. riksdagen hemställer hos regeringen om förslag som innebär att om den utförsäkrade inte kan garanteras beredskapsarbete skall förlängd arbetslöshetsförsäkring utgå enligt vad i motionen anförs.

Yrkande 3 har behandlats av arbetsmarknadsutskottet i betänkandet AU 1985/86:19.

1985/86:A208 av Sten Andersson i Malmö (m), vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av A-kassornas utbetalningsregler enligt vad som anförts i motionen.

1 *Riksdagen 1986/87. 18 saml. Nr 1*

1985/86:A209 av Sigge Godin (fp), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande lagen om ersättning från arbetslöshetskassa.

1985/86:A221 av Helge Hagberg och Lars Svensson (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om kassaersättning och krav på aktiviteter som ger högre dagersättning utreds.

1985/86:A229 av Berit Oscarsson m. fl. (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att arbetslösa bör ges möjlighet att slutföra en under arbetslöshetstiden påbörjad planmässig utbildning.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motion 1985/86:Sf415.

1985/86:A233 av Hans Nyhage m. fl. (m, fp, c), vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till reglering av A-kassornas verksamhet angående ansökan från icke fackföreningsansluten arbetstagare i enlighet med vad som i motionen anförts.

1985/86:A704 av Ingegerd Anderlund och Birthe Sörestedt (s), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående behovet av en översyn av lagen om arbetslöshetsförsäkring så att den till fullo även omfattar deltidsanställda.

Bakgrund

Kontantstödet vid arbetslöshet

Ersättning vid arbetslöshet lämnas i två former, dels som dagpenning från arbetslöshetsförsäkringen enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, dels som kontant arbetsmarknadsstöd (KAS) enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd.

Arbetslöshetsförsäkringen är den dominerande formen av stöd. Cirka 3,4 miljoner personer är anslutna till försäkringen. KAS är ett komplement för dem som av olika skäl inte har rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. KAS har som regel en avsevärt lägre ersättningsnivå än försäkringen.

De grundläggande villkoren för de båda ersättningarna är desamma: Sökanden skall vara arbetslös, vara arbetsför och beredd att ta ett lämpligt arbete. Lika för de båda stödformerna gäller en karenstid av fem dagar innan ersättning börjar utgå. Avstängning från rätten till ersättning under upp till 20 ersättningsdagar skall ske bl. a. om den som i övrigt är berättigad till ersättning lämnat sitt arbete frivilligt utan giltig anledning eller avvisat erbjudet lämpligt arbete.

Rätten till ersättning från arbetslöshetskassorna förutsätter utöver dessa gemensamma villkor att särskilda medlems- och arbetsvillkor är uppfyllda. Det förstnämnda innebär krav på medlemskap i minst tolv månader. Arbetsvillkoret innebär att man skall ha arbetat minst fem månader under en period av tolv månader före arbetslösheten. Ersättning utgår i form av dagpenning med för närvarande högst 360 kr per. dag under högst fem dagar per vecka. Dagpenningbeloppet kan reduceras med hänsyn till sökandens

faktiska inkomst före arbetslösheten (överförsäkringsavdrag) eller på grund av regler om pensionsavdrag. Ersättningstiden är längst 300 dagar utom för dem som har fyllt 55 år. De har rätt till ersättning under 450 dagar.

Arbetslöshetsförsäkringen administreras av de erkända arbetslöshetskassor vilka är registrerade hos AMS, som är tillsynsmyndighet. Det finns för närvarande 43 arbetslöshetskassor registrerade hos AMS. Med registreringen följer rätt till statsbidrag. För att en förening skall kunna registreras krävs bl.a. att den har minst 1500 medlemmar samt att dess verksamhet inte sammanfaller med en redan registrerad kassas. Arbetslöshetskassan skall ta ut fasta medlemsavgifter som bestäms så att de tillsammans med andra för verksamheten avsedda inkomster – statsbidrag och avkastning av fondmedel - antas förslå till betalning av utfästa ersättningar och förvaltningskostnader. Statens kostnader för försäkringen täcks till 35 % genom budgetmedel och till 65 % med arbetsgivaravgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter. Statsbidraget svarade under år 1985 mot 95 % av de sammanlagda ersättningsbelopp som kassorna betalade ut under det året.

KAS riktar sig i praktiken främst till nytillträdande på arbetsmarknaden som antingen inte har gått med i försäkringen eller inte hunnit kvalificera sig för rätt till kassaersättning. KAS kan också ges försäkrade som inte längre har rätt till kassaersättning (utförsäkrade) om de fyllt 60 år. Stödbeloppet är för närvarande 120 kr. om dagen i högst fem dagar per vecka. Det reduceras om pensioner och liknande förmåner samtidigt utgår. Ersättningstiden är längst 150 dagar; för dem som fyllt 55 år är den dock 300 dagar och för dem som fyllt 60 år 450 dagar.

I princip finns samma arbetsvillkor för KAS som för kassaersättningarna. När det gäller KAS får dock vård i enskilt hem av åldring eller handikappad under vissa förutsättningar jämställas med förvärvsarbete. Vidare behöver inte något arbetsvillkor uppfyllas av dem som är arbetssökande i anslutning till genomgången utbildning. Det krävs då att utbildningen är minst ettårig och ger rätt till studiesocialt stöd. Genomgång av AMU jämställs från den 1 juni i år med arbete.

KAS finansieras av budgetmedel och arbetsgivaravgifter. Administrationen sköts av arbetsmarknadsverket, men utbetalningarna av stödet ombesörjs av de allmänna försäkringskassorna.

Såväl dagpenningarna från arbetslöshetsförsäkringen som KAS räknas som skattepliktig inkomst för mottagarna och är ATP-grundande.

Utredning om arbetslöshetsförsäkringen

Arbetsmarknadsministern tillkallade hösten 1985 en särskild utredare med uppdrag att se över olika frågor om kontantstödet vid arbetslöshet. Detta gäller bl. a. ersättningsnivån inom arbetslöshetsförsäkringen, medlemsavgifter, karensvillkoret, administrationen av KAS, arbetslöshetsersättning i kombination med pension samt vissa finansieringsfrågor. Motionsyrkanden som rör den allmänna inriktningen av detta utredningsarbete behandlades av utskottet våren 1986 (AU 1985/86:11 s. 56-58). Ett socialdemokratiskt motionsyrkande som bifölls av riksdagen ledde därvid till att utredningen genom tilläggsdirektiv även fått till uppgift att redovisa ett system för hur

behovet av höjning av dagpenningen skall bedömas samt att överväga metoder för att räkna upp dagpenningen och fortlöpande anpassa den till löneutvecklingen.

I en reservation (nr 49) till nyss nämnda betänkande utvecklar moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet sin gemensamma uppfattning om inriktningen av och formerna för det berörda utredningsarbetet. I reservationen framhålls att det på sikt bör införas en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Tanken på en sådan försäkring bör enligt reservanterna på nytt aktualiseras i det inledda utredningsarbetet. En sådan försäkring avses ge ett grundskydd på en rimlig nivå med möjlighet att bygga på med avtalsenliga eller enskilt tecknade försäkringar. Ytterligare frågor som föreslås bli utredda gäller ersättningsrätten för företagare och frågan om huruvida vård av barn i hemmet skall vara kvalificerande för ersättning. Vidare förordas att utredningens fortsatta arbete och dess resultat skall förankras i en parlamentariskt sammansatt kommitté.

Vpk förordar i en reservation (nr 50) till samma betänkande en lösning som innebär att alla typer av inkomstbortfall och oförmåga att skaffa inkomst skall täckas av en enda socialförsäkring med enhetlig administration.

Utskottet

Arbetslöshetsförsäkringens karensvillkor

Enligt 13 § lagen om arbetslöshetsförsäkring gäller att dagpenning inte får utgå förrän den försäkrade under en sammanhängande tid av fem kalenderveckor varit arbetslös fem dagar (karensvillkor). Ett motsvarande karensvillkor återfinns i lagen om KAS.

Lars Werner m.fl. (vpk) framhåller i motion 1985/86:A206 att en förutsättning för att de arbetslösa skall få ett fullgott försäkringsskydd är att *karensdagarna slopas* och föreslår att regeringen får riksdagens uppdrag att lägga fram förslag härom.

Utskottet konstaterar att den särskilde utredare som tillkallats enligt sina direktiv skall beräkna kostnaderna för ett avskaffande av karenstiden både i fråga om arbetslöshetsförsäkringen och KAS samt redovisa hur en sådan reform skulle kunna finansieras inom ramen för de nuvarande kostnaderna för arbetslöshetsersättningarna. Något initiativ med anledning av motionen är mot denna bakgrund inte påkallat. Motion A206 avstyrks därför av utskottet.

Kvalifikationstiden för arbetslöshetsersättning

Arbetslöshetsersättningens storlek grundas på den dagsförtjänst som den försäkrade vanligen åtnjöt före arbetslöshetens inträde under arbetstid som var normal för den försäkrade (20 § lagen om arbetslöshetsförsäkring). Med tid under vilken förvärvsarbete utförts jämställs den tid som den försäkrade – genomgått arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering för vilken statligt utbildningsbidrag utgått

– fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenning enligt lagen om allmän försäkring, i båda fallen dock högst två månader
– haft semester eller
– i vissa fall varit ledig med helt eller delvis bibehållen lön.

Bl. a. vuxenutbildning tillgodoräknas inte. Däremot är den tid under vilken sådan utbildning pågår överhoppningsbar vilket betyder att arbete före utbildningen blir kvalificerande för arbetslöshetsersättning. Med vuxenutbildning förstås i sammanhanget en utbildning som föregåtts av minst fem månaders förvärvsarbete med en för arbetet normal heltidstjänstgöring.

Sigge Godin (fp) föreslår i motion 1985/86:A209 att *tiden i ungdomslag* skall räknas som *överhoppningsbar* så att ett förvärvsarbete som föregått verksamheten i ett ungdomslag skall bli kvalificerande för arbetslöshetsersättning och därmed tillgodoräknas vid bestämning av ersättningens storlek. Av motionen framgår att om ersättningen vid eventuell arbetslöshet beräknas med utgångspunkt i tiden i ungdomslag i stället för att grundas på ett tidigare arbete på heltid blir ersättningen per dag väsentligt lägre.

Utskottet vill först erinra om att huvudprincipen vid beräkning av arbetslöshetsersättningen för närvarande är att den skall grundas på inkomstens storlek tiden närmast före arbetslösheten. Ersättningen bygger på den inkomst som den försäkrade före arbetslöshetens inträde vanligen åtnjöt under en arbetstid som var normal för honom eller henne (20 §). Tiden i ungdomslag måste enligt utskottets mening här som i andra sammanhang betraktas som förvärvsarbete, och sådant arbete är i och för sig inte överhoppningsbart inom det aktuella försäkringssystemet. Utskottet vill emellertid tillägga att enligt en nyligen meddelad dom (mål nr 380/84:6) i försäkringsöverdomstolen skulle ersättningen vid en arbetslöshet som inträdde sedan en heltidsarbetande tvingats övergå till deltidsarbete grundas på tiden i det tidigare heltidsarbetet. Det råder mot den angivna bakgrunden osäkerhet om hur lagens regler om normalarbetstid och inkomst före arbetslöshet skall tolkas. Utskottet utgår därför från att dessa frågor tas upp av den särskilde utredare som regeringen tillkallat. Med hänsyn till det anförda bör motion A209 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

De deltidsanställdas rätt till arbetslöshetsersättning behandlas i motion 1985/86:A704 av Ingegerd Anderlund och Birthe Sörestedt (s). De erinrar om att för att en *vuxenutbildning* skall räknas som *överhoppningsbar tid* vid bestämning av arbetslöshetsersättningens storlek fordras att vederbörande någon gång under sin yrkesverksamma tid, före studierna, arbetat heltid sammanhängande i minst fem månader. Motionärerna anser att detta tidigare inte var något större problem, eftersom de flesta då startade sin yrkesbana med en heltidsanställning. De menar emellertid att det nu är annorlunda samt att det inom serviceyrken knappast finns möjlighet att få heltidsarbete, varför en del personer blir utan ersättning vid arbetslöshet efter avslutade studier.

Det problem som tas upp i motionen gäller den definition av vuxenutbildning som tillämpas inom arbetslöshetsförsäkringssystemet. I det sammanhanget avses som redovisas ovan en utbildning som föregåtts av minst fem månaders heltidsarbete. Enligt vad utskottet inhämtat har de frågor som tas upp i motionen aktualiserats hos regeringen genom skrivelser från enskilda

personer. Dessa skrivelser har överlämnats till den nyss nämnde utredaren av arbetslöshetsförsäkringen som sålunda har gjorts uppmärksam på problematiken. Någon ytterligare åtgärd med anledning av motion A704 är enligt utskottets mening därför inte påkallad.

Studier m.m. under arbetslöshet

I de allmänna villkoren för rätt till arbetslöshetsersättning och KAS föreskrivs att den stödberättigade skall stå till arbetsmarknadens förfogande samt vara beredd att anta erbjudet arbete. Härav följer att t.ex. eventuella studier som startats under arbetslöshetstiden kan behöva avbrytas.

Studier eller andra aktiviteter under arbetslöshetstiden behandlas i två motioner.

I motion 1985/86:A221 av Helge Hagberg och Lars Svensson (s) anförs att nya metoder är påkallade för att lösa de arbetslösas problem och föreslås särskilda aktiviteter under arbetslöshetstiden. Motionärerna menar att den arbetslöse borde erbjudas att under några timmar delta i studiecirkel, yrkesintroduktion, idrottsutövning etc. Det föreslås att fackliga organisationer, studieförbund och andra organisationer bör stå som huvudmän för sådana arrangemang. Den som deltar skulle erbjudas en högre dagsersättning med t.ex. 20 kr. per dag under måndag–fredag. Det framhålls i motionen att genom deltagande i sådana aktiviteter underlättas inträdet på arbetsmarknaden. Kostnader för verksamheten skulle täckas genom statsbidrag.

I motion 1985/86:A229 av Berit Oscarsson m. fl. (s) tas upp reglerna för studier under tid då arbetslöshetsersättning lämnas. Motionärerna framhåller att de lågutbildade som drabbas av arbetslöshet har en särskilt utsatt ställning samt att de därför i största möjliga utsträckning bör beredas möjlighet att genomföra en planmässig utbildning. Denna grupp har numera visserligen rätt att bedriva studier under arbetslöshetstiden, men denna rätt begränsas enligt motionärernas mening såväl av skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande som av ersättningstidens längd, vilket medför otrygghet och osäkerhet i fråga om studieplaneringen. I motionen föreslås att bestämmelserna om rätt till ersättning vid arbetslöshet skall utformas så att den som drabbas av arbetslöshet alltid får möjlighet att fullfölja påbörjad planmässig utbildning.

Även i fråga om dessa båda motionsyrkanden vill utskottet hänvisa till det pågående, ovan nämnda, utredningsarbetet. I direktiven för detta arbete erinras om att reglerna för kombination av arbetslöshetsersättning med utbildning eller annan verksamhet är mycket restriktiva. Utredaren skall därför pröva om ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt värdefulla sysselsättningar i ökad utsträckning skall kunna kombineras med arbetslöshetsersättning. Eftersom de båda motionerna A221 och A229 sålunda omfattas av det pågående utredningsarbetet kan de av riksdagen lämnas utan ytterligare åtgärd.

Avstängningsreglerna

Både i fråga om arbetslöshetsförsäkringen och KAS finns avstängningsregler som innebär att ersättning i vissa fall inte utgår. Detta gäller bl. a. om en person lämnar sitt arbete frivilligt utan giltig anledning. Avstängningstiden kan uppgå till längst 20 ersättningsdagar i följd. Avstängningstiden kan emellertid fördubblas om en person som blivit arbetslös på detta sätt även avvisar erbjudande om en ny, lämplig anställning.

Sten Andersson i Malmö (m) framhåller i motion 1985/86:A208 att det finns fullgoda skäl förmoda att delar av A-kasseersättningarna inte används på det sätt som avses, nämligen att hjälpa människor som ofrivilligt råkar ut för arbetslöshet. Motionären pekar därvid på möjligheten att sluta ett arbete utan särskild motivering och efter 30 dagars karens erhålla ersättning från A-kassa förutsatt att kassans regler om medlemskap är uppfyllda. Han föreslår att A-kassornas utbetalningsregler skall ändras så att ersättning inte betalas ut till andra än dem som utan egen förskyllan blivit arbetslösa.

Utskottet avstyrkte motsvarande motionsyrkande under föregående riksmöte (AU 1985/86:2 s. 11) med hänvisning till att de nuvarande sanktionsreglerna får anses vara kännbara nog för den enskilde arbetstagaren. Utskottet erinrade därvid om att den arbetslöse redan under avstängningstiden skall vara anmäld hos arbetsförmedlingen. Om hon eller han då avvisar ett lämpligt arbetserbjudande kan sanktionsskärpning tillgripas genom fördubbling av avstängningstiden. Fortsätter den arbetslöse att vägra ta erbjudna arbeten kan avstängning ske tills vidare. Ersättning kan då lämnas först vid en ny arbetslöshet som inträffar sedan vederbörande haft arbete i minst 20 dagar. Vidare framhöll utskottet att de nuvarande avstängningsreglerna syftar till att förmå den arbetslöse att hålla täta kontakter med arbetsförmedlingen för att främja att återgång till arbetet sker så snabbt som möjligt. Detta syfte motverkas av motionsförslaget. Finns ingen rätt alls till kassaersättning kan man inte heller kräva att den arbetslöse skall ha kontakt med arbetsförmedlingen eller på annat sätt söka ett nytt arbete.

Utskottet vill för övrigt framhålla att också frågor som hänger samman med frivilligt slutande av anställningar omfattas av det pågående utredningsarbetet. Det framhålls i utredningsdirektiven att det helt dominerande antalet ombytessökande på den svenska arbetsmarknaden har försäkrat sig om ett nytt arbete innan han eller hon slutar och att det nya arbetet påbörjas inom relativt kort tid. Samtidigt konstateras att i vissa arbetslöshetskassor är andelen frivilligt slutande oroväckande hög. Den särskilde utredaren skall kartlägga omfattningen av det frivilliga slutandet med anknytning till arbetslöshetsförsäkringen och KAS och föreslå eventuella åtgärder. Mot den anförda bakgrunden bör motion A208 inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Inträde i arbetslöshetskassa

Rätt att bli medlem i erkänd arbetslöshetskassa tillkommer var och en som uppfyller föreskrift i kassans stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde. Från denna rätt görs i lagen (55 §)endast undantag för

– den som är medlem i annan arbetslöshetskassa

– den som inte fyllt 15 år
– den som fyllt 64 år
– den som förvärvsarbetar mindre än tre timmar per arbetsdag eller mindre än 17 timmar per vecka.

Arbetslöshetskassorna är fristående juridiska personer i förhållande till de fackliga organisationerna. I motion 1985/86:A233 av Hans Nyhage m. fl. (m,fp,c) anförs att det trots detta råder svårigheter för de arbetstagare som inte är med i en facklig organisation att vinna inträde i A-kassorna. Motionärerna föreslår att staten som motprestation till statsbidragen skall kräva att A-kassan tillhandahåller separata ansökningsblanketter för inträde i A-kassa samt att dessa automatiskt skall tillhandahållas alla arbetstagare som så önskar det.

Utskottet behandlade ett yrkande av motsvarande slag förra året (1985/86:2 s. 12) och konstaterade därvid att av de ovan citerade lagbestämmelserna följer att det inte kan krävas facklig anslutning av den som vill bli medlem i en arbetslöshetskassa samt att möjligheten att bli kassamedlem utan sådan anslutning vid den tidpunkten hade använts av ca 55 000 personer eller drygt en procent av den aktuella medlemsstocken. Med hänsyn härtill ansåg utskottet att det inte var påkallat att via statsbidragsvillkoren ingripa i kassornas handläggningsrutiner på det detaljerade sätt som föreslogs i den då aktuella motionen. Det påpekades att i den mån kassornas ärendehandläggning ger anledning till missnöje kan detta påtalas hos tillsynsmyndigheten, AMS, vars anvisningar kassorna har att följa samt att det mot den angivna bakgrunden inte var motiverat att ta initiativ till en reglering av arbetslöshetskassornas verksamhet i begärda hänseenden. Utskottet kan inte se att några nya omständigheter har tillkommit som skulle motivera en annan slutsats nu. Tilläggas kan att enligt vad utskottet inhämtat har AMS ingripit för att i de fall som kommit till verkets kännedom undanröja problem för icke fackligt anslutna att få inträde i arbetslöshetskassa. Motion A233 bör med den angivna bakgrunden inte föranleda någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Åtgärder mot utförsäkring

Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk) föreslår i motion 1985/86:A207 att alla som hotas av utförsäkring skall garanteras beredskapsarbete samt att sådana regeländringar görs som innebär att om den utförsäkrade inte kan garanteras beredskapsarbete skall förlängd arbetslöshetsersättning utgå.

Utskottet vill erinra om att enligt en bestämmelse i arbetsmarknadskungörelsen (72 a §) som tillämpats sedan den 1 oktober 1983 gäller att arbetslösa som riskerar att bli utförsäkrade, dvs. inte längre är berättigade till ersättning från arbetslöshetskassa, skall anvisas beredskapsarbete om de begär det. Denna ordning följdes sedermera upp av AMS, men slutsatserna därav ledde inte till ändring av gällande regler. Inga nya omständigheter har tillkommit som skulle göra utskottet berett föreslå sådana ändringar i nuvarande bestämmelser som föreslås i motion A207. Motionen avstyrks därför i motsvarande del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *slopande av karensdagarna vid arbetslöshetsersättning*

att riksdagen avslår motion 1985/86:A206 yrkande 6,

2. beträffande *arbetslöshetsersättning efter tid i ungdomslag*

att riksdagen avslår motion 1985/86:A209,

3. beträffande *arbetslöshetsersättning efter vuxenutbildning*

att riksdagen avslår motion 1986/86:A704,

4. beträffande *studier m.m. i kombination med arbetslöshetsersättning*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:A221 och 1985/86:A229,

5. beträffande *ändring i arbetslöshetsförsäkringens avstängningsregler*

att riksdagen avslår motion 1985/86:A208,

6. beträffande *inträde i arbetslöshetskassa*

att riksdagen avslår motion 1985/86:A233,

7. beträffande *ytterligare åtgärder mot utförsäkring*

att riksdagen avslår motion 1985/86:A207 yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 7 oktober 1986

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Marianne Stålberg (s), Alf Wennerfors (m), Lahja Exner (s), Börje Hörnlund (c), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Inge Carlsson (s), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Lars-Ove Hagberg (vpk), och Erik Holmkvist (m).

Reservationer

1. Slopande av karensdagarna vid arbetslöshetsersättning (mom. 1)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker yrkandet i motion 1985/86:A206 av Lars Werner m. fl. (vpk) om att karensdagarna inom arbetslöshetsförsäkringen skall slopas. Utgångspunkten bör vara att skapa ett så gott försäkringsskydd mot inkomstbortfall vid arbetslöshet som möjligt. Redan några dagars fullständigt inkomstbortfall kan innebära en avsevärd ekonomisk påfrestning för den som är helt beroende av arbetsinkomsten för sin försörjning, vilket kan leda till att andra former av samhälleligt stöd måste utnyttjas. De skäl som har

angivits mot ett slopande av karensdagarna alltsedan den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen infördes år 1973 (prop. 1973:56, InU 1973:23), främst budgetmässiga och administrativa, är enligt utskottets mening inte giltiga. Mot bakgrund av de begränsningar som lagts på det pågående utredningsarbetet bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med de förslag till lagändringar och budgetanvisningar som behövs för ett slopande av karensdagarna i både arbetslöshetsförsäkringen och KAS. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort har följande lydelse:

1. beträffande *slopande av karensdagarna vid arbetslöshetsersättning*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:A206 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Inträde i arbetslöshetskassa (mom. 6)

Elver Jonsson (fp),Alf Wennerfors (m),Börje Hörnlund (c), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) och Erik Holmkvist (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Av bestämmelserna i lagen om arbetslöshetsförsäkring (55 §) följer att envar som arbetar inom en arbetslöshetskassas verksamhetsområde har rätt att bli medlem utan att samtidigt vara fackligt ansluten. Det har emellertid i praktiken visat sig att arbetstagare som inte är medlemmar i en facklig organisation kan få avsevärda svårigheter att vinna medlemskap i kassan. Likaså är servicen till dessa medlemmar många gånger otillräcklig. Eftersom kassornas verksamhet i stort sett helt finansieras genom allmänna medel borde det vara ett oavvisligt krav att alla arbetstagare behandlas på ett likvärdigt sätt. I det pågående utredningsarbetet rörande arbetslöshetsförsäkringen bör övervägas de åtgärder som kan behövas för att denna princip skall få genomslag i den praktiska hanteringen av försäkringssystemet. I avvaktan på resultat från detta utredningsarbete bör regeringen uppdra åt AMS att göra sådana ändringar i anvisningarna för kassornas verksamhet att en särskild blankett tillhandahålles sådana sökande som endast önskar medlemskap i arbetslöshetskassa. Vad utskottet här anfört med anledning av motion A233 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort har följande lydelse:

6. beträffande *inträde i arbetslöshetskassa*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:A233 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Åtgärder mot utförsäkring (mom. 7)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Om man vill komma till rätta med det stora problemet med utförsäkringar krävs att det kommer till nya jobb. Detta förutsätter i sin tur planerade åtgärder för att bygga ut både industrin och den offentliga sektorn. Med andra ord en politik för att sätta folk i arbete vilken sedan länge förordats av vpk.

I avvaktan på att en sådan politik genomförs måste villkoren för dem som hotas av utförsäkring förbättras. Det är därvid att märka att enligt den nuvarande ordningen måste den arbetstagare som riskerar utförsäkring själv begära att bli anvisad beredskapsarbete. En rimligare ordning vore, som föreslås i motion A207, att arbetsförmedlingen tar initiativet och erbjuder sådant arbete för att förebygga utförsäkring. Om det i ett enskilt fall skulle inträffa att varken beredskapsarbete eller arbetsmarknadsutbildning kan anvisas bör arbetstagaren tillerkännas arbetslöshetsersättning under förlängd tid. För den ersättning som utges i sådana fall bör kassorna få full kompensation från staten.

Med tillstyrkan av motion A207 i berörda delar föreslås dels att riksdagen ansluter sig till de ovan angivna riktlinjerna för att garantera beredskapsarbete åt var och en som hotas av utförsäkring, dels att riksdagen av regeringen begär förslag till erforderliga författningsändringar beträffande ersättningsrätten i nu berörda hänseenden.

dels att utskottets hemställan under 7 bort har följande lydelse:

7. beträffande *ytterligare åtgärder mot utförsäkring*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:A207 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

gotab Stockholm 1986 11517